BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 14 januari 1987

inzake een FIM-lening aan een onderneming in de bierbrouwerijsector

(Slechts de tekst in de Franse taal is authentiek)

(87/303/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, en met name op artikel 93, lid 2, eerste alinea,

Na overeenkomstig dit artikel de belanghebbenden te hebben aangemaand hun opmerkingen kenbaar te maken en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt :

I

De Franse Regering heeft de Commissie op 30 april 1985 in kennis gesteld van een in 1984 genomen steunmaatregel ten gunste van een bier producerende onderneming.

De steun was toegekend in de vorm van een lening van het „Fonds Industriel de Modernisation", hierna „FIM" te noemen, van 40 miljoen Ffr. voor een investering van 181 miljoen Ffr. welke de begunstigde onderneming in 1984/1985 had gedaan, voornamelijk ter modernisering van haar brouwzaal en voor de installatie van „out door"-tanks.

Bij haar Beschikking 85/378/EEG (1) verklaarde de Commissie de Franse autoriteiten dat de toekenning van FIM-leningen steunmaatregelen opleverden in de zin van artikel 92, lid 1, van het EEG-Verdrag, en verbond zij aan de toekenning van deze leningen de verplichting alle gevallen van betekenis in het stadium van ontwerp aan te melden en haar eveneens in kennis te stellen van van betekenis zijnde gevallen van toekenning door de Franse Regering alvorens de Commissie bovengenoemde beschikking nam. Zij verklaarde voorts dat deze laatstgenoemde gevallen van toekenning onrechtmatige steunmaatregelen opleverden die tot terugvordering zouden kunnen leiden.

De betrokken leningen werden toegekend tegen 9,25 % voor een maximumduur van tien jaar met een terugbetalingsuitstel van ten hoogste twee jaar. Zij zijn bestemd voor ondersteuning van investeringen met een innoverend karakter, met name voor de installatie van machines en uitrusting van hoogontwikkelde technologie alsmede voor de ontwikkeling van bureautiek en biotechnologie.

(1) PB nr. 216 van 13. 8. 1985, blz. 12.

II

Na onderzoek van deze steunmaatregel aan de hand van de analyse van de markt voor de betrokken produkten met inachtneming van de door de Franse autoriteiten verstrekte inlichtingen, heeft de Commissie op 18 december 1985 besloten met betrekking tot de steunmaatregel in de vorm van de lening van 40 miljoen Ffr. van het FIM aan deze bierproducent, de procedure van artikel 93, lid 2, van het EEG-Verdrag in te leiden wegens de weerslag van deze steunmaatregel op het handelsverkeer tussen de Lid-Staten en op de mededinging tussen de begunstigde onderneming en haar concurrenten binnen de Gemeenschap.

De Commissie heeft in het kader van deze procedure de Franse Regering en de andere Lid-Staten alsmede andere belanghebbenden dan de Lid-Staten aangemaand hun opmerkingen kenbaar te maken.

De Franse Regering heeft op 22 mei 1986 geantwoord op de brief welke de Commissie haar op 29 januari 1986 had gezonden om haar van het inleiden van de procedure van artikel 93, lid 2, van het EEG-Verdrag in kennis te stellen.

Het FIM heeft alleen de door de onderneming gedane investeringen met een werkelijk innoverend karakter uitgekozen. Deze investeringen hebben ten doel in het produktieproces van de onderneming innoverende technieken in te voeren. Dit is met name het geval :

— bij de brouwerij waarbij een zaal waarin een spitstechniek en een systeem van volledige automatisering wordt toegepast, wordt aangesloten bij een reeds bestaande zaal ; beide zalen kunnen onder toezicht van slechts één persoon volledig synchroon of onafhankelijk functioneren. Met een dampcondensator kan 54 % van de voor de gisting verbruikte energie worden teruggewonnen,

— met de in zeer hoog tempo werkende verpakkingsinstallatie, bestaande uit een nieuwe ontlader waarbij flessen onder vacuüm worden weggehaald en een gecoördineerde regeling van de onderscheiden bottelbanden aan de hand van het debiet van elk van de machines aan de band en van elk van de lopende banden om tot een optimaal debiet van het geheel te komen.

De innoveringen in het investeringsprogramma van de onderneming zijn innoveringen van werkprocédés. Bijgevolg lijkt de technologische participatielening die aan de financiering ervan bijdraagt geheel in overeenstemming te zijn met het doel van het FIM zoals dat de Commissie is voorgesteld.

In het onderhavige geval komt daar nog een element van energiebesparing bij.

Over het geheel genomen kan de toekenning van de FIM-lening aan de betrokken onderneming waarschijnlijk de mededinging tussen Lid-Staten niet bedreigen, maar draagt zij veeleer bij aan de ontwikkeling van activiteiten in een richting die in Europees belang is.

III

De door de Franse Regering verstrekte FIM-lening omvat elementen van steun in de zin van artikel 92, lid 1, van het EEG-Verdrag, omdat met die lening voor de begunstigde onderneming, met gebruik van staatsmiddelen, de last van de investeringskosten welke zij normaal zelf zou moeten dragen, gedeeltelijk wordt weggenomen.

Het jaarlijkse bierverbruik per inwoner is in de periode 1975/1985 in de landen van de Gemeenschap, met uitzondering van Italië, gelijk gebleven of teruggelopen. Zo ligt dit verbruik in de Bondsrepubliek en in het Verenigd Koninkrijk, landen waar de bierproduktie ongeveer 65 % van de communautaire produktie in de Gemeenschap vertegenwoordigt, in 1985 bij 145,8 liter, respectievelijk 108,9 liter per inwoner terwijl het in 1975 bij 147,8 liter respectievelijk 117,6 liter lag. De bierverkopen in de Gemeenschap (zonder Griekenland) stegen in dezelfde periode licht met 232 miljoen hectoliter in 1980, maar daalden in 1985 tot het peil van 1975, dit wil zeggen 228 miljoen hectoliter. De buitenlandse handel tussen Lid-Staten (zonder Griekenland) vertegenwoordigt in hoeveelheden ongeveer 4 % van deze verkopen en is, afgezien van seizoenschommelingen, in de jaren 1975 tot 1985 betrekkelijk weinig veranderd.

In Frankrijk zijn de bierverkopen in de jaren 1975 tot 1985 grotendeels op hetzelfde peil gebleven, 21 tot 23 miljoen hectoliter, hoewel in 1985 een daling tot 19,3 miljoen hectoliter is waar te nemen. Deze verkopen vertegenwoordigen ongeveer 9 % van de totale verkopen van de landen van de Gemeenschap (zonder Griekenland). Het jaarlijks verbruik per inwoner dat aanzienlijk beneden het communautaire gemiddelde (84 liter) ligt, is gedaald tot 38,2 liter in 1985 ten opzichte van 44,9 liter in 1975. Frankrijk importeert van oudsher iets meer dan 10 % van zijn behoeften uit de andere Lid-Staten. Kwantitatief schommelde deze import in de afgelopen tien jaar weinig en bleef hij tussen 2 en 2,5 miljoen hectoliter. De Franse export naar andere Lid-Staten daalt in deze zelfde periode en vertegenwoordigt ongeveer 1,5 % van de Franse produktie.

De begunstigde onderneming wordt voor 100 % gecontroleerd door een Frans concern waarvan de bierproduktie meer dan 50 % van de totale Franse produktie bedraagt en dat aan de intracommunautaire bierhandel deelneemt. De onderneming zelf neemt ongeveer 20 % van de Franse markt voor haar rekening en zag haar omzet in 1984 en 1985 ten opzichte van 1983 dalen.

Dit lijkt vooral te wijten aan het feit dat de consumptie van tafelbier in Frankrijk voortdurend daalt en dat dit bier een groot deel van haar verkopen uitmaakt.

IV

Gezien het bovenstaande, gezien de situatie van de betrokken markt en de positie van de betrokken onderneming op deze markt, kan de door de Franse Regering overwogen steunverlening het handelsverkeer tussen Lid-Staten ongunstig beïnvloeden en de mededinging vervalsen in de zin van artikel 92, lid 1, van het EEG-Verdrag daar de betrokken onderneming en de Franse bierproduktie worden begunstigd.

Wanneer de financiële bijstand van de Staat de positie van bepaalde ondernemingen ten opzichte van andere die met hen in de Gemeenschap in concurrentie staan versterkt moet deze steun worden geacht deze andere ondernemingen ongunstig te beïnvloeden.

In artikel 92, lid 1, is in beginsel de onverenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt neergelegd van steun die de daarin vermelde kenmerken vertoont. Ten aanzien van de afwijkingen op dit beginsel luidt de gevolgtrekking dat die van artikel 92, lid 2, van het EEG-Verdrag in dit geval niet van toepassing zijn gezien de aard en de oogmerken van de voorgenomen steunverlening.

Volgens artikel 92, lid 3, van het EEG-Verdrag moet steun die verenigbaar kan worden geacht met de gemeenschappelijke markt worden beoordeeld in de context van de Gemeenschap en niet in die van slechts één Lid-Staat. Ten einde de goede werking van de gemeenschappelijke markt in stand te houden en rekening te houden met de beginselen in artikel 3, onder f), van het EEG-Verdrag, moeten de afwijkingen van het beginsel van artikel 92, lid 1, die zijn neergelegd in lid 3 van laatstgenoemd artikel bij de behandeling van steunregelingen of individuele steunmaatregelen beperkend worden uitgelegd.

Met name komt toepassing van de afwijkingsbepalingen alleen in aanmerking indien de Commissie vaststelt dat het vrije spel van vraag en aanbod op de markt, alleen zonder de steun niet voldoende is om eventuele begunstigden tot handelend optreden te brengen om een der nagestreefde doelstellingen te bereiken.

Indien men de afwijkingen toepast op gevallen die niet tot een dergelijk oogmerk bijdragen of zonder dat de steun daartoe nodig is, zou zulks neerkomen op een toekenning van onverdiende voordelen aan de industrieën of de ondernemingen uit bepaalde Lid-Staten, waarbij de financiële positie daardoor kunstmatig zou worden versterkt en op een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer tussen Lid-Staten en een vervalsing van de mededinging zonder enige rechtvaardiging die gegrond is op het gemeenschappelijk belang in de zin van artikel 92, lid 3, van het EEG-Verdrag.

Gezien het bovenstaande valt de steunverlening niet onder een van de categorieën afwijkingen in artikel 92, lid 3. Ten aanzien van het bepaalde onder a) en c) van dat lid inzake steun om de ontwikkeling van bepaalde streken te begunstigen, moet worden opgemerkt dat de streken waar de investeringen zullen plaatsvinden geen abnormaal lage levensstandaard hebben, noch een ernstig gebrek aan werkgelegenheid als bedoeld in de afwijking onder a).

Ten aanzien van de afwijking onder c) moet worden vastgesteld dat de door de Franse Regering overwogen steunverlening niet de ontwikkeling van bepaalde regionale economieën kan begunstigen in de zin van dit voorschrift.

De FIM-leningen worden in het algemeen namelijk niet toegekend aan ondernemingen die hun werkzaamheden uitoefenen in vooraf aangewezen streken.

Zij zijn dus niet bestemd om de ontwikkeling van bepaalde streken te steunen. In het onderhavige geval heeft de Franse Regering trouwens geen beroep gedaan op beweegredenen van deze aard om de toekenning van de lening van 40 miljoen Ffr. aan de betrokken onderneming te rechtvaardigen.

Wat de afwijkingen van artikel 92, lid 3, onder b), aangaat, is het duidelijk dat de steunmaatregelen niet dienen om de verwezenlijking van een project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen of een ernstige verstoring in de Franse economie op te heffen.

Ten aanzien van de afwijking van artikel 92, lid 3, onder c), voor steunmaatregelen die de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid moeten vergemakkelijken, dient te worden geconstateerd dat de FIM-lening hoofdzakelijk bestemd is voor de modernisering en uitbreiding van produktieinstallaties.

In haar antwoord op de bovengenoemde brief van de Commissie van 29 januari 1986 heeft de Franse Regering erop gewezen dat de onderneming waaraan de FIM-lening was verstrekt, in 1984 en 1985 voor 690 miljoen Ffr. aan investeringen had verricht. Van dit totaal had het FIM slechts de investeringen met een innoverend karakter, namelijk 181 miljoen Ffr. in aanmerking genomen. Tevens had de regering verduidelijkt dat de onderneming de twee brouwzalen volledig had geautomatiseerd waardoor deze onder toezicht van slechts één persoon konden functioneren en dat dank zij de in zeer hoog tempo werkende verpakkingsinstallatie met de bottelbanden een optimaal debiet mogelijk wordt.

De Commissie erkent het innoverende karakter van dit soort investeringen doch constateert tegelijkertijd dat slechts een klein deel van de totale investeringen van 181 miljoen Ffr. dit soort innoverende maatregelen betreft. Zo is met de installatie van de „out-door"-tanks, waarvoor de Franse Regering niet het innoverende karakter genoemd heeft, alleen al 100 miljoen Ffr. gemoeid, terwijl de investering in de brouwzalen slechts 34 miljoen Ffr. beloopt.

Anderzijds zijn reeds door concurrenten van de onderneming in de andere Lid-Staten soortgelijke investeringen in geautomatiseerde produktie-installaties zonder overheidssteun verricht. Ditzelfde geldt voor de bottelbanden.

In het kader van een plan tot modernisering van haar fabrieken is de onderneming overgegaan tot sluiting van drie bedrijven waarvan de capaciteit meer dan 1 miljoen hectoliter bedroeg.

Tegelijkertijd zal de capaciteit van de grootste fabriek worden opgevoerd met 1 miljoen hectoliter. Uiteraard zal de onderneming voor de installatie van deze nieuwe capaciteit een beroep doen op de meest geavanceerde technieken en machines. Deze technieken hebben geenszins het innoverend karakter dat eventueel de verstrekking van de steun zou kunnen rechtvaardigen.

Ten aanzien van de met de betrokken investeringen verkregen energiebesparingen bij de Franse bierbrouwerij, dient in de eerste plaats te worden opgemerkt dat het gebruik van hoge prestaties leverende technieken en materiaal onrechtstreeks reeds leidt tot een geringer energieverbruik. Daarbij komt dat de concurrenten van deze onderneming, voor zover gegevens over hun activiteiten beschikbaar zijn, regelmatig onderzoek voor energiebesparing laten verrichten en de uitkomsten van dit onderzoek, zodra de gelegenheid zich voordoet, zonder staatssteun toepassen.

Het goedkeuren van de FIM-lening van 40 miljoen Ffr. aan de Franse bierbrouwerij zou derhalve neerkomen op een benadeling van haar concurrenten, hetgeen zou kunnen leiden tot een niet te rechtvaardigen daling van hun verkoop.

Steun ter modernisering en uitbreiding van de betrokken produktie-eenheden beantwoordt derhalve niet aan de vereisten van de ontwikkeling van de betrokken sector en kan niet worden verstrekt zonder het handelsverkeer ongunstig te beïnvloeden op een wijze die tegen het gemeenschappelijk belang indruist in de zin van artikel 92, lid 3, onder c), van het EEG-Verdrag.

In het kader van Beschikking 85/378/EEG had de Commissie de Franse autoriteiten erop gewezen dat voor deze beschikking in de vorm van FIM-leningen verstrekte steun onrechtmatig moest worden geacht en dat deze steun in significante gevallen zou kunnen worden teruggevorderd. De aan een onderneming in de sector bierbrouwerij verstrekte FIM-lening van 40 miljoen Ffr. dient overeenkomstig de in artikel 2 van Beschikking

85/378/EEG vastgestelde grenzen als een significant toepassingsgeval te worden beschouwd. Het voornemen van de Franse Regering om deze lening te verstrekken had bijgevolg tijdig overeenkomstig artikel 93, lid 3, van het EEG-Verdrag bij de Commissie moeten worden aangemeld. Door de Commissie eerst op 30 april 1985 in kennis te stellen van de verstrekking van de bewuste FIM-lening, zijn de Franse autoriteiten niet hun verplichting tot kennisgeving van een steunvoornemen voor dit belangrijk geval nagekomen en hebben zij de procedureregels van artikel 93, lid 3, van het EEG-Verdrag geschonden. Bovendien is de steun om de hierboven uiteengezette redenen onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN :

Artikel 1

De aan een bierbrouwerij verstrekte FIM-lening van 40 miljoen Ffr. die vanwege de daaraan verbonden rentesubsidie van 4,75 punten steunelementen in de zin van artikel 92, lid 1, van het Verdrag inhoudt en die bij brief van 30 april 1985 bij de Commissie is aangemeld, is in strijd met de bepalingen van artikel 93, lid 3, van het Verdrag en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt ingevolge artikel 92.

Artikel 2

De betrokken steun dient te worden teruggevorderd en de Franse Regering dient de Commissie binnen twee maanden na de datum van kennisgeving van deze beschikking in kennis te stellen van de maatregelen welke zij heeft genomen om daaraan gevolg te geven.

Artikel 3

Deze beschikking is gericht tot de Franse Republiek.

Gedaan te Brussel, 14 januari 1987.

Voor de Commissie

Peter SUTHERLAND

Lid van de Commissie